

Собкевич О. В.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу безпеки реального сектору економіки,
Національний інститут стратегічних досліджень, Київ, Україна
sobkevich@ukr.net

Напрями антикризової політики для інноваційної модернізації промисловості і забезпечення економічної безпеки України

Анотація. У статті проаналізовано сучасні загрози економічній безпеці держави, спричинені веденням воєнних дій на сході України. Запропоновано заходи антикризової політики як складової економічної політики держави, реалізація яких дозволить забезпечити модернізацію української промисловості на засадах виведення застарілих потужностей та впровадження у виробництво нових інноваційних технологій, зниження енергоємності ключових секторів, створення нових виробництв для поглибленої переробки та виготовлення кінцевої промислової продукції високої якості, а також запровадження європейських стандартів виробництва на підприємствах.

Ключові слова: антикризова політика; інноваційна модернізація; промисловість; загрози; економічна безпека держави.

Oksana Sobkevych

PhD (Economics), National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine
7A Pyrohova Str., Kyiv, 01030, Ukraine

Anti-crisis policy directions for innovative industry modernizing and economic security of Ukraine providing

Abstract. Today Ukraine is going through a complex systematic crisis which has already had a substantial influence not only on the interior security space of Ukraine, but also on the global distribution of production, inventories, labor, investment, etc. The goal of the article is to carry out an analysis of threats to the economic security of Ukraine, caused by the hostilities in the east of the country. The directions of modern anticrisis industrial policy, as a basis for stimulating innovative modernization and strengthening state economic security, are substantiated.

During the undeclared war, Ukraine loses its industrial potential. In 2014 an acceleration of declining industrial production rates has occurred to a level of 10,1 %, mainly due to the destruction of production capacity in Luganskaya and Donetskaya oblast (region). Purposeful destruction of a number of industrial facilities in Donbas severely aggravates the socio-economic situation not only in the eastern regions, but deals a blow to the whole economy of Ukraine causing a critical rise of the level of threats to economic security. Among such primary threats, defined in the article, are: deindustrialization, caused by the destruction of production capacity; shrinking of export potential; a sharp collapse of investment attractiveness and, as a result, a de facto cease of foreign investment inflow and internal investment; reduction of the domestic raw materials base for the fuel and energy complex; a rise of social tensions and protest moods in the society.

In order to minimize the influence of the abovementioned threats, as well as to establish the foundation of a new model of economic development, based on the principles of investment and innovation, we have proposed measures of anticrisis policy, aimed at developing the industrial potential of the Donbas region, minimizing risks associated with the partial loss of access to the Russian market, development of scientific, technological and manufacturing cooperation with the EU, intensification of innovation processes, full utilization of the strong scientific and technological potential rooted in the industry, stimulating energy efficiency and increasing the effectiveness of energy resources utilization in the industry.

Keywords: Anti-crisis Policy; Innovative Modernization; Industry; Threats; State Economic Security

JEL Classification: H56; L60; O14

Собкевич О. В.

кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, заведующая отделом безопасности реального сектора экономики Национального института стратегических исследований, Киев, Украина

Направления антикризисной политики для инновационной модернизации промышленности и обеспечения экономической безопасности Украины

Аннотация. В статье проанализированы современные угрозы экономической безопасности государства, вызванные ведением военных действий на востоке Украины. Предложены меры антикризисной политики как составляющей экономической политики государства, реализация которых позволит обеспечить модернизацию украинской промышленности на основе вывода устаревших мощностей и внедрения в производство новых инновационных технологий, снижения энергоёмкости ключевых секторов, создания новых производств для углубленной переработки и изготовления конечной промышленной продукции высокого качества, а также внедрения европейских стандартов производства на предприятиях.

Ключевые слова: антикризисная политика; инновационная модернизация; промышленность; угрозы; экономическая безопасность государства.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна переживає складну системну кризу, яка вже вносить суттєві корективи не тільки у внутрішній безпековий простір України, але й у світовий розподіл виробництва, товарно-матеріальних потоків, праці, інвестицій тощо. У ході неоголошеної війни Україна втратила щонайменше 20% економічного потенціалу [1]. Для промисловості України, як і для економіки в цілому, 2014–2015 рр. стали періодом значних випробувань: саме промисловість відчула нищівного удару в ході збройного протистояння – розташовані у східних ре-

гіонах виробництва вугільної, металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості, що забезпечували значну частину внутрішнього промислового виробництва та експорту, зазнали великих втрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток наукової думки щодо проблематики криз та антикризової політики зробили представники зарубіжної наукової спільноти, зокрема, Г. Бенігно (G. Benigno, 2013), А. Лопес-Кларос (A. Lopez-Claros, 2014), П. Кругман (P. Krugman, 2008), Н. Рубіні (N. Roubini, 2015),

Дж. Стігліц (J. E. Stiglitz, 2010) [2-6]. Дана тематика стала предметом досліджень вітчизняних вчених-економістів, серед яких О. Білорус [7], І. Бураковський, В. Мовчан [8], О. Власюк [9], Я. Жаліло, О. Бабанін, Я. Белінська [10], А. Сухоруков [11]. Сучасні дослідження в цьому напрямі стосуються переважно пошуку шляхів і способів розв'язання наслідків світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. Водночас нинішня ситуація в Україні, пов'язана з веденням воєнних дій на сході країни, анексією Російською Федерацією АР Крим поглиблює кризові процеси в економіці. Це потребує наукового пошуку в напрямку обґрунтування заходів антикризової політики, реалізація яких дозволить не лише швидко вирішити поточні проблеми Донбасу, а й на іншому технологічному рівні відродити вітчизняне виробництво як основу економічного зростання; запровадити нові технології, сучасні технічні рішення та інновації, які дозволять подолати наслідки тяжкої економічної кризи та війни і зміцнити економічну безпеку держави.

Метою статті є здійснення аналізу загроз економічній безпеці України, спричинених веденням воєнних дій на сході України, і обґрунтування напрямів сучасної антикризової політики у промисловості як основи стимулювання інноваційної модернізації і зміцнення економічної безпеки держави.

Основні результати дослідження. У 2014 р. відбулося значне прискорення темпів падіння промислового виробництва, яке за підсумками року становило 10,1%. Негативну динаміку продемонстрували всі основні агреговані види промислової діяльності: скорочення обсягів виробництва у добувній промисловості і розробленні кар'єрів становило 13,7%, переробній промисловості – 9,3%, поставчанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 6,6%. Такий тренд багато в чому був зумовлений падінням виробництва в Донецькій та Луганській областях (на 31,5% і 42% відповідно). При цьому Донецька та Луганська області у 2013 р. разом забезпечили 25,2% товарного експорту України (у 2014 р. – 19,1%), 24,6% загального обсягу реалізованої промислової продукції (у 2014 р. – 18,9%).

Наслідками ведення воєнних дій на сході України стали руйнування традиційних виробничих і коопераційних ланцюгів як у середині постраждалих регіонів, так і в усій країні; втрата міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків, і в цілому – формування передумов для подальшого поглиблення макроекономічних дисбалансів у країні.

Цілеспрямоване знищення низки об'єктів промисловості на Донбасі суттєво погіршує соціально-економічне становище східних регіонів та завдає удару всій економіці України, обумовлюючи критичне зростання рівня загроз економічній безпеці. Основними з таких загроз є наступні.

1. Деіндустріалізація країни, обумовлена руйнуванням виробничих потужностей, що призводить до порушення виробничої кооперації підприємств, пов'язаних єдиним виробничим або технологічним циклом, послаблення господарських та соціальних зв'язків між окремими регіонами, може спричинити ізоляваність частини східних областей від решти України. Численні пошкодження об'єктів призвели до руйнування виробничих ланцюгів «вугілля-кокс-метал» та «вугілля-електроенергія». Проблеми з поставанням сировини і вивезенням готової продукції з коксохімічних підприємств спричинили зупинення у 2015 р. на гарячу консервацію Ясинівського коксохімічного заводу та ВАТ «Донецьккокс». Дефіцит коксу став одним із основних чинників, які спричинили призупинення металургійними комбінатами випуску продукції, причому й тих, що розташовані за межами окупованих територій. На невизначений строк зупинено роботу, зокрема, ПрАО «Донецьксталь», Єнакіївського металургійного заводу, Харцизького трубного заводу, Донецького електрометалургійного заводу.

2. Звуження експортного потенціалу України внаслідок погіршення показників діяльності ключових експортоорієнтованих виробництв, що розташовані на Донбасі, а

також введення низки обмежень на російському ринку. У 2014 р. при скороченні українського товарного експорту на 13,5% порівняно з 2013 р. його падіння у Донецькій області становило 32,2%, у Луганській – 46,2%. У 2015 р. ситуація погіршилась – у січні-березні 2015 р. товарний експорт України впав на 32,9% відносно січня-березня 2014 р.; падіння у Донецькій області становило 62,6%, у Луганській – 96,7%. Якщо у 2013 р. Донецька та Луганська області разом забезпечили 25,2% товарного експорту України, то у 2014 р. – лише 19,1%. Негативний внесок у падіння українського товарного експорту Донецькою та Луганською областями обумовлений високою концентрацією у цих областях підприємств металургії, машинобудування та хімічного комплексу, які традиційно формували переважну частку вітчизняного експорту.

Політика Росії щодо запровадження обмежень на імпорт певних видів українських товарів (у 2014–2015 рр. РФ вводилися заборони на імпорт українських цукерок, шоколаду, молочної продукції, харчової солі, алкогольних напоїв, овочевих, фруктових та рибних консервів, побутової хімії та інших товарів; також було заблоковано транзит українського цукру до Середньої Азії), а також активна реалізація нею власних імпортозаміщуючих проектів призвели до падіння українського експорту до РФ у 2014 р. на 33,7%, у січні-лютому 2015 р. – на 62,3%. Це негативно позначилось на загальній динаміці експорту з України, зважаючи на його низьку географічну диверсифікованість за окремими товарними групами (у січні-лютому 2015 р. на ринки РФ постачалося 28,5% експорту товарів машинобудівної промисловості України, хімічної та нафтохімічної – 31,4%, металургійної – 6,5%, на ринки країн СНД – 34,5%, 41,2% та 6,5% відповідно).

Водночас запровадження 23.04.2014 р. Євросоюзом автономних преференцій українським експортерам дозволило підтримати експортну активність в окремих галузях. У 2014 р. експорт товарів з України до ЄС зріс на 431,2 млн. дол. насамперед завдяки збільшенню експорту машинобудівної продукції і зернових культур. Подальші перспективи для вітчизняних виробників на ринку ЄС пов'язані з пролонгацією дії торговельних преференцій для України до 31.12.2015 р. (відповідне рішення прийняте Радою ЄС 24.10.2014 р.). Але поглиблення торговельних зв'язків з ЄС і освоєння вітчизняними експортерами нових ринків потребує заходів з реформування економіки, забезпечення її структурно-технологічної модернізації.

3. Різкий обвал інвестиційної привабливості економіки, і, як наслідок, фактичне припинення припливу іноземних інвестицій та згорання внутрішнього інвестування. Традиційні ризики інвестиційної діяльності в Україні, пов'язані з інституційними чинниками та низькою ефективністю державної політики, нині посилюються політично-економічною нестабільністю. Дія зазначених чинників змушує компанії відмовлятися або відкладати на майбутнє реалізацію інвестиційних проектів. У 2014 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 2451,7 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення капіталу за цей період становило 13592,1 млн. дол. США (у т.ч. за рахунок курсової різниці – 12246,5 млн. дол. США). У разі реалізації негативного сценарію масштаби відпливу капіталу надалі збільшуватимуться, оскільки на сьогодні його загальмовано неможливістю продажу активів (насамперед у зоні конфлікту) або невідповідності такого продажу через девальвацію гривні.

Попри те, що у 2014 р. у промисловості України частка капітальних інвестицій залишалася найбільшою серед усіх видів економічної діяльності (40,6%), їх обсяги продовжують скорочуватися – індекс капітальних інвестицій у промисловості становив 75,9% до показника 2013 р., а з травня 2014 р. бюджетне інвестування промисловості було припинено.

4. Скорочення внутрішньої ресурсно-сировинної бази паливно-енергетичного комплексу. Зменшення виробництва вугілля на Донбасі, де зосереджено близько 80% видобутку кам'яного вугілля в Україні, пошкодження та

руйнування шахтного фонду, захоплення терористами шахт, у яких видобуваються цінні сорти вугілля антрацитової групи, призводять його нестачі на підприємствах теплової генерації, що загрожує стабільності функціонування всієї об'єднаної енергетичної системи України, провокуючи виникнення дефіциту генеруючої потужності. Україна змушена нарощувати імпорту вугілля: у 2013 р. частка вугілля в імпорті мінеральних палив становила 9,2%; у 2014 р. – 11,7%; у січні-лютому 2015 р. – 14,3%.

Унаслідок анексії РФ АР Крим Україну позбавлено доступу до ділянок морського шельфу, на яких здійснювався або планувався початок видобутку енергоресурсів. Так, 2279,2 млн. т, або 24,5% від загальної кількості, початкових потенційних ресурсів вуглеводнів України знаходяться на шельфі Чорного й Азовського морів.

Також суттєво обмежено можливості України розпочати видобуток сланцевого газу й шахтного метану, розроблення родовищ яких дозволило б протягом кількох років повністю замінити імпортований російський газ.

5. Зростання соціальної напруженості та протестних настроїв у суспільстві, що спричинило масштабними скороченнями персоналу через закриття промислових підприємств, відправленням працівників у неоплачувані відпустки та невиплатою заробітної плати. Загальна кількість зайнятого населення в Україні у 2014 р. скоротилася на 11,4%, у Донецькій та Луганській областях – на 11 та 13,3 % відповідно. У Донецькій області станом на 01.05.2015 р. кількість зареєстрованих безробітних становила 23,4 тис. осіб, при цьому кількість вакансій у базі даних обласної служби зайнятості становила 1400 од. Отже, навантажен на 1 вільне робоче місце становило 16 осіб.

У 2014 р. індекс реальної заробітної плати в Україні становив 93,5% до 2013 р., у Донецькій області – 89,4%, Луганській – 86,4%. У січні-березні 2015 р. ситуація погіршилася – в Україні індекс впав до позначки 79,9%, у Донецькій та Луганській областях – до 84,7 та 65,4% відповідно.

Різке погіршення динаміки реального сектору економіки, зумовлене стресовими трансформаціями соціально-економічного та політичного середовища, розгортанням бойових дій на сході України, анексією Російською Федерацією АР Крим, засвідчує слабку здатність господарської системи протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам і підтверджує недосконалість та вичерпаність традиційних для України чинників економічного зростання, заснованих на переважанні сировинної складової у виробництві та експорті, експлуатації застарілих екологонебезпечних і ресурсоемних засобів виробництва, високій експортній орієнтації базових бюджетоутворюючих галузей, використанні дешевої низькокваліфікованої праці.

Триваючий нині кризовий стан реального сектору доводить, що зволікання із запровадженням рішучих заходів державної політики з відновлення економіки є неприпустимим, оскільки загрожує їй неспроможністю самостійно вийти з некерованого «піке» і поверненням на десятиліття років назад, нівелюючи досягнуті протягом часів незалежності України здобутки, а також поглибленням майнового розшарування суспільства і соціальними «вибухами».

Але на рівні державного управління сьогодні є усвідомлення масштабності подальшого деструктивного впливу існуючих проблем на економічну систему. Це засвідчується як серйозною налаштованістю гілок виконавчої і законодавчої влади на проведення реформ, так і цілком чіткими та рішучими кроками з їх реалізації. Уже напрацьовано пакет нормативно-правового і законодавчого забезпечення реформ як основу дій міністерств, створюється ефективна та прозора система координації процесів розробки та впровадження реформ, моніторингу їх виконання і забезпечення комунікації між міністерствами і Парламентом, а також між Урядом і громадським сектором в Україні.

Важливою подією 2014 р. стало підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС, що відкриває значні перспективи для реального сектору економіки – розширення доступу до містких європейських ринків збуту; використання

можливостей залучення іноземних інвестицій та трансферу технологій; започаткування та реалізація спільних з ЄС секторальних проектів технічної допомоги, науково-технологічного, інвестиційного співробітництва.

У промисловості Угода надає нового імпульсу інноваційним зрушенням України завдяки розширенню можливостей її участі в програмах науково-технічного розвитку ЄС та інтеграції України до Європейського дослідницького простору. Так, 20.03.2015 р. підписано Угоду між Україною і ЄС про участь України в Рамковій програмі ЄС з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020», яка об'єднує всі програми ЄС з фінансування досліджень та інновацій. Набуття Україною асоційованої участі у Програмі дозволяє підприємствам та організаціям брати участь у проектах Програми на умовах, які мають країни-члени ЄС. Зокрема, суттєвого інноваційного поштовху українській промисловості надасть участь у проектах блоку Індустріальне лідерство, метою якого є забезпечення лідерства у передових та промислових технологіях за допомогою спеціальної підтримки інформаційно-комунікаційних технологій, нанотехнологій, розробки нових матеріалів, біотехнологій, передових технологічних процесів та космічних технологій [12].

Реалізуються заходи, спрямовані на адаптацію законодавства України до законодавства ЄС у сфері безпечності та якості харчових продуктів, забезпечення високого рівня захисту здоров'я людей та інтересів споживачів, а також створення прозорих умов ведення господарської діяльності, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних харчових продуктів та зменшення їх ціни. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» від 22.07.2014 р. № 1602-VII, який набуває чинності 20.09.2015 р., закріплено відповідальність оператора ринку в межах своєї діяльності за недотримання вимог законодавства про безпечність харчових продуктів; посилено контроль на всьому ланцюгу виробництва харчового продукту; запроваджено новий підхід щодо нагляду за продукцією за принципом «крок назад, крок вперед» (підприємство у будь-який час повинно мати точну інформацію про те, звідки воно отримало сировину чи харчовий продукт і куди його було направлено з підприємства); підвищено розміри штрафних санкцій за порушення або невиконання норм Закону.

Пришвидченню євромодернізаційних зрушень сприятимуть розпочаті реформи, спрямовані на дерегуляцію та спрощення умов ведення бізнесу, розбудову сприятливого інвестиційного середовища, захист прав інвесторів та розвиток державно-приватного партнерства [13, 14].

Слід продовжити боротьбу за позбавлення впливу кланово-олігархічних груп на економіку шляхом створення ефективної моделі управління державними підприємствами на основі підвищення ефективності, подолання корупційної складової їх функціонування, забезпечення стабільних дивідендних надходжень до державного бюджету. Нині розпочато активну фазу реформ у цьому напрямі – скасовано преференції для великого бізнесу шляхом збільшення ставок рентної плати за користування надрами, а також повернення контролю держави над окремими підприємствами [15]. Але досягнуті результати будуть короткотривалими, якщо не усвідомити важливість їх фіксування як платформи подальших проєвропейських модернізаційних зрушень. Сьогодні вкрай важливо не згаяти час і можливості, а також використати шанс на перебудову та оновлення, який криза дає Україні. Мова йде про закладення підвалин для нової моделі економічного розвитку, заснованої на інвестиційно-інноваційних засадах, глибокій інтеграції виробничого потенціалу з екологічною та соціальною складовими процесу створення продукції. Наближення до цієї моделі потребує вироблення антикризової політики в реальному секторі як системи стабілізаційних і «демпферних» заходів зі зменшення негативних руйнівних наслідків, попередження й недопущення кризових явищ в економічно і соціально значимих сферах.

Пріоритети та заходи антикризової політики мають бути скервані на досягнення найважливіших цілей загальнодержавного значення, задекларованих у Стратегії розвитку «Україна – 2020», Програмі діяльності Кабінету Міністрів України (Програмі діяльності Уряду), Угоді про Коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України Верховної Ради України VIII скликання (Коаліційній угоді), Угоді про асоціацію та Плані дій з її виконання, Меморандумі України та МВФ та ін.

Антикризова промислова політика як складова економічної політики держави повинна забезпечити всеохоплюючу модернізацію української промисловості – виведення застарілих потужностей та впровадження у виробництво нових технологій; зниження енергоємності ключових секторів, створення нових виробництв для поглибленої переробки та виготовлення кінцевої промислової продукції високої якості, у т. ч. на засадах підтримки «точок зростання» і розвитку міжгалузевого співробітництва; запровадження європейських стандартів виробництва на підприємствах. Метою такої політики має бути максимальна реалізація науково-технологічного, виробничого та інноваційного потенціалу галузей промислового комплексу для його перетворення на конкуренту перевагу на світовому ринку й утвердження високотехнологічного статусу України, забезпечення на цій основі економічного зростання та високої якості життя громадян.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє виділити наступні ключові пріоритети антикризової політики у промисловості.

1. Розбудова і розвиток промислового потенціалу Донбасу – відновлення роботи існуючих виробництв, структурна модернізація потужностей на основі залучення інвестицій у ключові галузі, для чого слід:

- передбачити модернізацію базових галузей економіки регіонів на інноваційній основі та створення нових галузей з урахуванням наявної ресурсної бази: у вугільній галузі – передбачити розширення промислового освоєння нових вугленосних площ на основі новітніх технологій; у металургійній галузі – забезпечити модернізацію за рахунок впровадження новітніх технологій, зокрема електросталевих та безперервного лиття; створити нову галузь з виробництва синтетичного палива з вугільної сировини;
- розробити порядок надання, у разі потреби, в довгострокову оренду на пільгових умовах вільних виробничих площ, що знаходяться у державній власності, підприємствам, які зазнали найбільших втрат у ході бойових дій на сході України;
- завершити передприватизаційну підготовку державних шахт; прискорити процес закриття безперспективних шахт, розробити механізми забезпечення соціального захисту категорій осіб, визначених Гірничим законом України, після фізичної ліквідації гірничих підприємств, а також соціальної підтримки населення територій, на яких розміщуються вугільні підприємства, що перебувають у стадії ліквідації (консервації).

2. Мінімізація ризиків, пов'язаних з втратою Україною частини російських ринків збуту - сприяння диверсифікації економічного простору для пропозиції товарів базових галузей промисловості шляхом як розширення ареалу експортних поставок (у т. ч. на основі освоєння європейських ринків), так і стимулювання переорієнтації частини виробництв на внутрішній ринок. З цієї метою необхідно:

- організувати створення «лінії підтримки» для надання інформаційно-консультаційних послуг підприємствам щодо можливостей та умов постачання продукції на європейські ринки у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (митних ставок, вимог у сфері технічного регулювання, механізму врегулювання спірних питань тощо);
- у пріоритетному порядку розміщувати державне замовлення на продукти харчування для забезпечення потреб Збройних сил України серед підприємств агропромислового комплексу (харчової промисловості, а також сіль-

госпідприємств) сходу України та підприємств інших регіонів, які потерпіли від торговельних обмежень з боку РФ;

- розробити Програму модернізації інфраструктури реального сектору економіки, в якій необхідно передбачити заходи щодо заміни та оновлення зношеного металофунду з використанням вітчизняної металопродукції.

3. Розвиток науково-технічного та виробничого співробітництва України з ЄС на основі активізації міжнародного діалогу щодо залучення інвестицій у найбільш перспективні з точки зору співробітництва з ЄС галузі української промисловості, використання європейського досвіду та фінансової допомоги в розбудові наукоємних, інноваційно орієнтованих і високотехнологічних виробництв. У цьому напрямі доцільно:

- ініціювати проведення переговорів з ЄС щодо можливостей започаткування проектів технічної допомоги у сфері промислового виробництва України щодо запровадження євростандартів на підприємствах, включаючи спільні інвестиційні проекти у стратегічно важливих сферах;
- всебічно сприяти та розширювати можливості участі українських промислових підприємств та науково-дослідних організацій у проектах Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», а також підвищувати рівень інформованості підприємств та організацій щодо таких можливостей шляхом регулярного проведення семінарів, роботи зі ЗМІ та галузевими асоціаціями промислових підприємств;
- активізувати співробітництво у високотехнологічних секторах промисловості – у сферах атомної промисловості щодо створення повного ядерно-паливного циклу, у високотехнологічних галузях машинобудування, хіміко-фармацевтичної промисловості з ефективним використанням ресурсного потенціалу (виробництва та перероблення алюмінію, титану, цирконію, урану).

4. Активізація інноваційних процесів і використання науково-технічного потенціалу промисловості. У цьому напрямі слід:

- розробити комплексну стратегію інноваційного розвитку промисловості, в якій необхідно визначити пріоритети формування і реалізації збалансованої державної політики з питань забезпечення розвитку національної інноваційної системи із залученням провідних НДІ, органів державної влади, незалежних експертів у сфері інновацій, представників виробничої сфери;
- вдосконалити державне регулювання міжнародного трансферу технологій у напрямку попередження припливу морально застарілих технологій до підприємств промисловості, що знаходяться в державній власності, шляхом проведення державної експертизи технологічних рішень, що надходять з-за кордону, на основі перевірки новизни, ефективності, рівня безпеки та інших характеристик іноземної технології;
- активізувати державну політику підтримки розвитку кластерів, у т. ч. інноваційних, шляхом доопрацювання та затвердження «Концепції створення кластерів в Україні», в якій необхідно визначити загальні засади створення та вектори розвитку кластерів в Україні відповідно до загальнонаціональних пріоритетів, розробити на її основі комплексну стратегію розвитку кластерів.

5. Реалізація політики енергозбереження і підвищення ефективності використання енергоресурсів у промисловості, сприяння інвестуванню енергетики, включаючи нетрадиційну та відновлювальну, здійснення заходів із розвитку екологічно чистих виробництв. Тут доцільно:

- провести аналіз ефективності енергоспоживання та резервів енергозбереження у промисловості;
- ініціювати у рамках Кіотського протоколу проекти спільного впровадження, насамперед, з підвищення енергоефективності та застосування природоохоронних технологій на підприємствах промисловості, що входять до переліку найбільших забруднювачів навколишнього середовища в Україні;

- сприяти застосуванню принципів циркулярної економіки на основі вивчення досвіду країн ЄС у сфері енергозбереження, екологічно чистого виробництва, утилізації та вторинного використання відходів та реалізації спільних з країнами ЄС проектів, зокрема, у виробництві альтернативних джерел енергії (пеллетів з соняшникового лушпиння та відходів деревообробної промисловості, біоетанолу на базі спиртових заводів), розвитку виробництва органічної харчової продукції високого ступеня перероблення (плодоовочевої консервації, дитячого харчування, молочної продукції), а також з будівництва сміттєпереробних підприємств.

Література

1. Яценюк А. Через російську військову агресію Україна втратила 20% економіки / А. Яценюк. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247809790&cat_id=244276429
2. Benigno Gianluca. Financial Crises and Macro-Prudential Policies / G. Benigno, H. Chen, C. Otrok, A. Rebucci, E. Young // Journal of International Economics. – Vol. 89, Issue 2, March 2013, P. 453–470.
3. Lopez-Claros Augusto. Fiscal Challenges After the Global Financial Crisis : A Survey of Key Issues / Augusto Lopez-Claros // Journal of International Commerce, Economics and Policy. – Vol. 5, No. 2, 2014. – [Electronic resource] – Accessed mode : http://www.augustolopez-claros.net/docs/FiscalChallengesAfterGlobalFinancialCrisis_23May2014_JICEP1450004.pdf
4. Krugman Paul. The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008 / Paul Krugman. — USA : W. W. Norton & Company, 2008. — 224 p.
5. Roubini Nouriel. Independence Movements: Europe's Paradox / Nouriel Roubini. – EconoMonitor. – January 28, 2015. – [Electronic resource] – Accessed mode : <http://www.economonitor.com/nouriel/2015/01/28/independence-movements-europes-paradox/>
6. Stiglitz J. E. The Stiglitz Report: Reforming the International Monetary and Financial Systems in the Wake of the Global Crisis / J. E. Stiglitz. — USA : The New Press, 2010.
7. Білорус О. Г. Світова структурна криза і трансформації глобальної фінансової системи / О. Г. Білорус // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 7-8 (1), С. 4–7.
8. Як подолати вплив міжнародної фінансової кризи: пошуки адекватної економічної політики. Аналітична доповідь / [І. Бураковський, М. Свенціцькі, О. Бетлій та ін.] ; за ред. І. Бураковського та В. Мовчан. – Харків : Права людини, 2009. – 74 с.
9. Власюк О. С. Економічна безпека України в умовах ринкових трансформацій та антикризового регулювання / О. С. Власюк. – Київ : ДНУ «Академія фінансового управління», 2011. – 473 с.
10. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я. Жаліло, О. Бабанін, Я. Белінська [та ін.] ; за заг. ред. Я. Жаліла. – К. : НІСД, 2009. – 142 с.
11. Сухоруков А. Антикризова політика розвинутих країн / А. Сухоруков // Економіка України. – 2004, № 8. – С. 16–27.
12. «Горизонт 2020»: Презентація програми. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.fp7-ncp.kiev.ua/assets/Horizont_2020/Horizon2020.pdf
13. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» від 12.02.2015 р., № 191-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/191-19>

14. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» від 7.04.2015 р. № 289-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/289-19>
15. Постанова КМУ від 06.08.2014 р. № 406 «Деякі питання забезпечення функціонування підприємств титанової галузі». – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/406-2014-n>

Стаття надійшла до редакції 10.04.2015

References

1. Yaceniuk, A. (2015). *Through Russian military aggression Ukraine lost 20% of economics*. Retrieved from http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247809790&cat_id=244276429 (in Ukr.)
2. Benigno, G., Chen, H., Otrok, C., Rebucci, A., & Young, E. (2013). *Financial Crises and Macro-Prudential Policies* (Journal of International Economics, Volume 89, Issue 2). Retrieved from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022199612001213>
3. Lopez-Claros, A. (2014). Fiscal Challenges After the Global Financial Crisis: A Survey of Key Issues. *Journal of International Commerce, Economics and Policy*, 5, 2. Retrieved from http://www.augustolopez-claros.net/docs/FiscalChallengesAfterGlobalFinancialCrisis_23May2014_JIC EP1450004.pdf
4. Krugman, P. (2008). *The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008*, USA: W. W. Norton & Company.
5. Roubini, N. (2015, January 28). Independence Movements: Europe's Paradox. *EconoMonitor*. Retrieved from <http://www.economonitor.com/nouriel/2015/01/28/independence-movements-europes-paradox/>
6. Stiglitz, J. E. (2010). *The Stiglitz Report: Reforming the International Monetary and Financial Systems in the Wake of the Global Crisis*. USA: The New Press.
7. Bilorus, O. (2014). World structural crisis and transformations of the global financial system. *Ekonomicnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 7-8(1), 4-7 (in Ukr.).
8. Burakovskiy, I., Svienchicki, M. et al. (2009). In I. Burakovskiy, & V. Movchan (Ed.). *How to overcome the impact of the international financial crisis, the search for adequate policy*. Kharkiv: Human Rights (in Ukr.).
9. Vlasjuk, O. (2011). *The economic security of Ukraine in conditions of market transformation and crisis management*. Kyiv: Academy of Financial Management (in Ukr.).
10. Zhalilo, Ya., Babanin O., Belinska, Ya. et al. (2009). In Ya. Zhalilo (Ed.). *The economic crisis in Ukraine: Dimensions, Risks, Prospects*. Kyiv: NISS (in Ukr.).
11. Sukhorukov, A. (2004). The anti-crisis policy of developed countries. *Ekonomika Ukrainy (Economics of Ukraine)*, 8, 16-27 (in Ukr.).
12. Horizon 2020 (2015). *Presentation of Program*. Retrieved from http://www.fp7-ncp.kiev.ua/assets/Horizont_2020/Horizon2020.pdf (in Ukr.)
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015). *On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on simplification of business conditions (deregulation)* (Law of Ukraine). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/191-19> (in Ukr.)
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015). *On amendments to some legislative acts of Ukraine on protection of investors' rights* (Law of Ukraine). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/289-19> (in Ukr.)
15. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2014). *Some issues about the functioning of titanium industry enterprises* (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/406-2014-n> (in Ukr.)

Received 10.04.2015

Шановні колеги!
Публікація статей у науковому журналі
«Економічний часопис-XXI» – це вихід у міжнародний
науковий простір і перспектива
Вашого кар'єрного росту!
<http://soskin.info/ea/>